

ท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับเต็มได้ที่ :

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/JFTSU/article/view/76148>

บทความวิชาการ

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเมตาโบลอมิกส์ในการศึกษาข้อมูลแบบแผนทางชีวโมเลกุล
ของน้ำนมและผลิตภัณฑ์นม

Application of Metabolomics Technology for Investigation of Biomolecular Profile
of Milk and Dairy Products

सानต์ เศรษฐชัยมงคล^{1, 2,*} และ มยุรี เหลืองวิลัย¹

Sarn Settachaimongkon^{1, 2,*} and Mayuree Luangwilai¹

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีโอมิกส์ (omics technology) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยทางด้าน การเกษตรและอาหาร (foodomics) โดยเฉพาะการนำ เทคโนโลยีเมตาโบลอมิกส์ (metabolomics) มาใช้ศึกษา องค์ประกอบทางเคมีของอาหารแทนวิธีการวิเคราะห์แบบ ดั้งเดิม ซึ่งมีข้อดี คือ เป็นการวิเคราะห์แบบไม่จำเพาะ (non-targeted analysis) จึงสามารถลดขั้นตอนและความยุ่งยาก ในการเตรียมตัวอย่าง และผลที่ได้จะอยู่ในรูปแบบข้อมูลการ วิเคราะห์สารเมตาโบลิต์โดยรวม เรียกว่า “เมตาโบลอม” (metabolome) เปรียบเสมือนลายพิมพ์ระดับโมเลกุล (molecular fingerprint) ของตัวอย่างนั้น ซึ่งการนำ เทคโนโลยีนี้มาประยุกต์ใช้ ต้องอาศัยการบูรณาการกับ นักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญในต่างสาขา โดยเฉพาะทางด้าน เคมีวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือขั้นสูง (high-throughput chemical analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลเมตาโบลอมตาม ที่ต้องการ และการประมวลผลข้อมูลที่ได้ด้วยเทคนิคทาง เคมีเมตริกซ์ (chemometrics) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หา รูปแบบและเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลเมตาโบลอม ระหว่างตัวอย่างด้วยวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติหลายตัวแปร (multivariate statistical analysis) ในบทความวิจัยนี้จึงขอ เสนอรูปแบบของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดังกล่าว เพื่อ ศึกษาผลกระทบของปัจจัยการผลิตน้ำนมดิบในระดับฟาร์ม และกระบวนการแปรรูป ในรูปแบบของการติดตามการ เปลี่ยนแปลงของข้อมูลแบบแผนทางชีวโมเลกุลของน้ำนม

และผลิตภัณฑ์นม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ถึงกลไกการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบทางเคมีโดยรวม ในระหว่างกระบวนการผลิต การแปรรูป และการเก็บรักษา ผลิตภัณฑ์ โดยข้อมูลดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อใช้ ในการศึกษาออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์นมให้มีทั้ง สมบัติเชิงหน้าที่และคุณภาพทางประสาทสัมผัสตามที่ ต้องการ

คำสำคัญ: น้ำนม ผลิตภัณฑ์นม ข้อมูลแบบแผนทางชีวโมเลกุล เมตาโบลอมิกส์ เคมีเมตริกซ์

บทนำ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโอมิกส์ (omics sciences and technology) ได้แก่ จีโนมิกส์ (genomics) ทรานสคริปโตมิกส์ (transcriptomics) โปรตีโอมิกส์ (proteomics) และเมตาโบลอมิกส์ (metabolomics) นับว่า มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการศึกษาองค์ประกอบทาง ชีวเคมีของพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ นับตั้งแต่ระดับ พันธุกรรม การแสดงออกของยีนในระดับอาร์เอ็นเอ การ สังเคราะห์โปรตีน รวมถึงการวิเคราะห์หาสารเมตาโบลิต์ (metabolite) ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่สนใจ [1] ใน ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีโอมิกส์มาประยุกต์ใช้ ใน การศึกษาวิจัยทางด้าน การเกษตรและอาหาร (foodomics) [2] โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีเมตาโบลอมิกส์มาใช้ ศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของอาหารแทนวิธีการ

* sarn.s@chula.ac.th

¹ ภาควิชาเทคโนโลยีทางอาหาร คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

² ศูนย์วิทยาศาสตร์โอมิกส์และชีวสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร